

Focus

5 OTÁZOK

Filippo Addarii

Spoluzakladateľ a jeden z riaditeľov
PlusValue

1

Čím momentálne najviac žije Európska únia?

Horúcimi témami sú rast a zamestnanosť. Tieto otázky nedajú Bruselu spávať, pretože všetky doterajšie postupy začali zlyhávať. Hlavným problémom je nerovnomerný rast, Nemecko je na tom oveľa lepšie v porovnaní s južnou Európou, ktorú zasiahla finančná kríza veľmi tvrdo. Nerovnováhu spôsobila kombinácia rôznych faktorov. Dobrá vnútorná politika Nemecka, efektívne inštitúcie a v neposlednom rade fakt, že Nemecko profitovalo zo zavedenia eura. Marka devalvovala, čo napomohlo nemeckému exportu. Naopak v krajinách, ako Taliansko a Španielsko sa mena zhodnotila a export zdražel. Prijatie eura ďalej zvýhodnilo banky, Grécko si napríklad nemohlo požičiavať rovnako ako predtým a automaticky dostalo také podmienky ako Nemecko. Ide teda skutočne o kombináciu viacerých faktorov. Nie je veľmi známe, že západ čelil kríze v automobilovom priemysle a Nemecko začalo predávať autá v Číne. Dokázalo tak profitovať z globalizácie, ktorá penalizovala ostatné európske krajiny. História samozrejme tiež zohráva svoju úlohu. Nemecko vďaka svojmu zjednoteniu muselo prejsť reformami oveľa skôr ako ostatné európske štáty. Dnešnou realitou je, že tu máme nemeckú supervelmoc v pozícii „zdráhajúceho sa lídra“. Je tu riziko, že ostatné štáty EÚ by Nemecko neakceptovali po tom, čo sa udialo počas druhej svetovej vojny. Zároveň by ich to mohlo vyjsť príliš drahoo. Od lídra sa totiž očakáva, že bude prispievať viac. Lebo aj to obnáša lídersťvo.

2

Môže Európska únia ovplyvniť konkrétne slovenské malé a stredné podniky?

Malé a stredné podniky sú vnímané ako hlavný zdroj inovácií a pracovných miest. Európska únia sa preto snaží MSP všemožne podporovať. Môže zmeniť byrokratickú reguláciu a uľahčiť tak MSP prístup na jednotný trh. Na druhej strane sme si vedomí, že mnohé MSP uprednostňujú miestne trhy. V takomto prípade môže EÚ podporiť MSP nepriamo, prostredníctvom grantov. Existuje napríklad program Erasmus pre mladých podnikateľov alebo Horizont 2020.

Poskytovanie podpory však môže deformovať súťaž na trhu. Niektoré MSP, ktoré sa predtým intenzívne venovali svojmu biznisu, sa teraz zameriavajú na získavanie podpory. Aktivity Európskej komisie by preto mali smerovať k identifikovaniu bariér a ich odstráneniu z trhu, k investíciám do výskumu a inovácií, ktoré môžu MSP využiť a viesť na trh. Treba šíriť podnikateľské povedomie, investovať do vzdelávania, pretože podnikavosť je v mnohých krajinách veľmi nízka. Ľudia uprednostňujú prácu vo verejnom sektore alebo veľkých spoločnostiach. Odmietajú na seba brať podnikateľské riziko. Skutočnosť je však taká, že vďaka robotizácii bude práce čím ďalej tým menej, a to sa týka obzvlášť manažérskych pozícií. Budúcnosť majú kreatívne povolania. Je to len otázkou času. Tak, ako to bolo v prípade modrých golierov, pracovníkov v továrňach, ktorých nahradili stroje, manažéri budú nahradení počítačmi. Premieňame sa na spoločnosť, v ktorej bude existovať omnoho menej pracovných pozícií, ako poznáme dnes. Toto je aktuálnou výzvou pre Európu – začať stimulovať kultúru podnikania.

3

Ako vnímate súčasnú regionálnu politiku Európskej únie a jej vplyv na ľudí?

Tak napríklad Slovenský investičný holding je veľmi zaujímavý spôsob využívania európskych štrukturálnych fondov určených na podporu regionálnej politiky. Podobným programom je aj Portugalský fond na podporu spoločenských inovácií, ktorý vyčlenil 50 miliónov zo štrukturálnych fondov na podporu spoločenských podnikateľov a inovátorov. Majú prinášať riešenia spoločenských problémov, napriek tomu, že je to primárne úlohou verejného sektora. Ten ale nie je dosť inovatívny, efektívny, aktívny. Na príklade Portugalského fondu by som chcel zdôrazniť jeden dôležitý aspekt. Vláda uznala, že občania sú zdrojom riešenia. Nie sú len pasívni prijímatelia, ale sú aktívni, a dokonca aktívnejší ako ľudia vo verejnom sektore. Vláda investuje do občanov, vytvára im priestor pre využitie svojho potenciálu a poskytuje rámec pre realizáciu a pretlačenie nápadov smerom hore. Je nevyhnutné, aby sme investovali do občanov. Treba sa tiež zamerať na zmenu ich myslenia. Ľudia zaplatia dane, odvolia, a tým majú „odrobené“. Treba im ukázať, že môžu mať reálny vplyv na zlepšenie služieb, ktoré od štátu dostávajú. Je potrebné prebudiť záujem, motiváciu. Ak ste napríklad senior, záleží vám na lepšej starostlivosti. Ak ste rodičom, záleží vám na lepších štandardoch v školách. A ak si uvedomíte, že dokážete tieto veci ovplyvniť, prečo to neurobiť?

4

Aktívna angažovanosť je srdcom spoločenských inovácií. Sú aktuálne aj pre ľudí na Slovensku?

Áno, v predošlej otázke sme sa už vlastne dostali k podstate spoločenských inovácií. Sú v prvom rade o zmene vzťahu každej osoby ku štátu a trhu, o podpore individuálnej angažovanosti. V bývalých komunistických krajinách, ale aj v južnom Taliansku či britskej chudobnej vrstve, je aktívny postoj k životu nepopulárny. Ľudia neveria, že môžu niečo ovplyvniť a ani sa o to nepokúšajú. Dá sa to ale zmeniť – vzdelávaním, kultúrou, príkladom, príležitosťami. EÚ môže podporiť zmenu cez programy. Ale aj príkladom. V tomto však doteraz skôr zlyhávala. Dookola opakujú, že sa potrebujú zmeniť, ale potom sa nezmenia. EÚ nič nereformuje. Tak prečo by mali ostatní? Základom líderstva je byť dobrým príkladom a my vlastne nemáme lídra, máme len manažérov.

Prednedávnom sme sa dozvedeli, že náš spoločný projekt o otvorených inováciách bol podporený z programu HORIZONT 2020. Čím je tento projekt pre vás zaujímavý?

Je to program, ktorý sa snaží pomôcť „makers” („kreatívcom”). Najprv vysvetlím pojem „makers”. Sú to ľudia, ktorí vyrábajú vlastné veci. Určite ste už počuli o 3D tlačiarňach, tak napríklad osoby, ktoré doma pripravia dizajn, a potom vytlačia svoj 3D predmet, sú „makers”. Ale to nie je všetko. Sú tu ešte „fab labs”, miesta, kde je veľa týchto 3D tlačiarňí. „Makers” si doma pripravia dizajn, tu si ho prídu otestovať, vytlačiť, ale sa aj poradiť s ostatnými, ako dizajn vylepšiť. Tieto miesta sa stávajú priestormi pre spoluprácu. Otvorenosť je najlepším spôsobom, ako čokoľvek inovovať. Namiesto toho, aby sa do procesu inovovania zapájali len zaplatení ľudia, môže prispievať ktokoľvek. Takto sa príspevky znásobujú. Podobným príkladom je software Linux, kde prispieva 100 000 ľudí zdarma. S tým ale súvisí množstvo nezodpovedaných otázok. Kto je vlastníkom inovácie? Kto vlastní postupy? Kto zainvestuje, ak bude potrebný kapitál? Ako zdefinujeme zmluvu pre 100 000 inovátorov? Je preto potrebné pripraviť inštitucionálny rámec, aby sa nestalo, že si niekto uplatní nárok na všetky postupy a peniaze.

Náš spoločný projekt je vlastne experiment, pokúsi sa prepojiť „makers” s tradičnými výrobcami. Napríklad BMW. Dokážeme prepojiť BMW s inovátormi? Dokážu z toho vzájomne profitovať? Program vytvorí akcelerátory, jeden z nich aj v Bratislave, a potom budeme pozorovať dynamiku medzi dvoma zásadne odlišnými skupinami. Predstavte si to ako chemickú reakciu, s tým rozdielom, že ide o ľudské spoločenské reakcie. Naučíme sa z nich niečo? A ak áno, dokážeme z toho vyťažiť odporúčania pre politikov, investorov, priemyselníkov? Možno získame unikátny obraz o tom, ako bude prebiehať výroba v budúcnosti. Možno sa nám podarí

oživiť výrobu, vytvoriť nové pracovné miesta, podporiť malé a stredné podniky, inovácie, rast, miestnu produkciu. Chceme postupovať od mikro k makro. Takýmto programom môžeme pomôcť znovu naštartovať európsku výrobu.

Filippo Addarii je riaditeľom Medzinárodnej stratégie think-tank Young Foundation a spoluzakladateľom PlusValue. Jeho hlavnou ambíciou je reformovať Európu pomocou sietí a naplňať víziu celosvetového mieru, prosperity a spravodlivosti. Má 12-ročnú skúsenosť v oblasti projektovania, fundraisingu a riadenia európskych projektov pre sociálno-ekonomický rozvoj prostredníctvom inovatívnych prístupov a občianskej angažovanosti v EÚ i vo svete.